

Ion CHIRTOAGĂ. *Târguri și cetăți din sudul Moldovei: (sec. al XIV-lea – sec. al XIX-lea)*, Chișinău: UNU, 2022, 272 p. (lucrarea a fost elaborată în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 *Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii*).

Importanța cercetării trecutului, (re)descoperirii spațiului nostru, inclusiv a celui urban, este, cu siguranță, una dintre modalitățile de cunoaștere și formare a identității noastre ca popor și ca civilizație. Drept mărturii vii ale intemperiiilor istoriei servesc nu doar evocările trecutului și documentele de arhivă, ci și locurile, monumentele arhitecturale, care păstrează urme vizibile ale acestor formări ori deformări. Studiul realizat de cercetătorul Ion Chirtoagă, doctor habilitat în istorie, ne oferă ocazia de a trăi experiența contactului cu aceste urme ale istoriei, lăsate în spațiul din sudul Moldovei de către cei care au edificat orașe: „La o anumită etapă a dezvoltării umane, se constituie aglomerații de oameni care ocupă un loc deosebit în structurile economice, sociale și politico-militare. Acestea sunt orașele care se deosebesc esențial de localitățile rurale. Orașele, în primul rând, sunt centre meșteșugărești. O parte a meseriașilor de la sate se așează cu traiul în mijlocul unei regiuni pentru a putea mai ușor asigura locuitorii ei cu obiecte meșteșugărești. După o oarecare perioadă de timp, meșterii încetează să mai practice agricultura, producând doar obiecte meșteșugărești. În localitatea urbană apar străzi, cartiere în care meșteșugarii sunt așezați după principiul specializării lor: str. Ciubotarilor, Blănarilor etc. Inițial, meșteșugarii lucrau la comandă ori confecționau obiecte pe care le vindeau singuri. Pentru a regla procesul de producere și realizare a mărfurilor lor meșteșugarii se unesc în bresle specializate. (...) Pe parcursul a mai multor secole în orașe au avut loc duferite evenimente politice. Ele au evoluționat în dependență de condițiile politice din țară. În jurul fortificațiilor și localităților urbane au avut loc mari bătălii și alte evenimente politico-militare. Toate aceste procese și evenimente suscită un interes viu din partea cercetătorilor, scriitorilor și cititorului de masă”.

Cercetarea evoluției economice, sociale, politico-militare și culturale a ținutului din sudul Moldovei în perioada secolelor XIV-XIX este racordată la consolidarea unei serii de târguri și cetăți importante precum: Cetatea Albă, Chilia, Palanca, Cioburciu, Cetatea Smil (Ismail), Reni, Galați, Cahul, cursul inferior al Săratei și cetatea Tatarbunar. Orașele au fost centre comerciale, aici au apărut întâi breslele care au determinat diferențierea categoriilor sociale și, ulterior, transformarea orașelor în centre județene ori ținutale.

În mod special, Ion Chirtoacă se oprește la capitolul dedicat apariției și evoluției până în secolul al XIX-lea a orașului Cahul. Pe parcursul unei jumătăți de mileniu, Cahulul, mai purtând pe rând numele de Șchei și Frumoasa, a fost o localitate importantă în sudul țării și spațiul pruto-nistean.

La 18 decembrie 1835, prin decretul țarului Nicolai I, Frumoasa a fost redenumită Cahul, în cinstea biruinței armatei ruse asupra celei otomane din 1770. Localității i s-a conferit statut de oraș și reședință de județ cu numele Cahul. În anii 1840-1845, orașul Cahul și-a schimbat întrucâtva înfățișarea, căpătând trăsături caracteristice unui centru de județ. De remarcat că, în 1857, în Cahul, timp de câteva luni a lucrat ca judecător scriitorul Bogdan Petriceicu Hașdeu. Indrăgind acest plai, savantul va scrie mai târziu despre râul Prut și orașul Cahul, admirând vitejia și înțelepciunea localnicilor. În același an a sosit la Cahul pentru câteva zile istoricul și scriitorul român Mihail Kogălniceanu.

Fundamentată pe o serie impresionantă de surse istorice și studii în domeniu (de la cele mai vechi – M. Costin, până la cele contemporane – D. Poștarencu), cercetarea dată oferă nu doar un conținut științific, ci și unul valoric, deoarece prezintă importante monumente de istorie și cultură urbană a românilor, care sunt parte componentă a patrimoniului cultural universal.

Rodica GOTCA

